

Úvodem

V tomto roce uplynulo čtyřicet let od vraždy Johna Winstona Lenona. Tato kniha připomíná kulturní a společenské události nejdříve v Československu a poté v České republice, které reagovaly na úmrtí tohoto významného umělce, a popisuje proměny chápání a uctívání jeho památky.

Krátce po Lennonově smrti 8. prosince 1980 vznikl na Velkopřevorském náměstí v Praze jeho pomník. Na zdi Maltézské zahrady, kde již dříve mladí lidé psali básně, se od této doby objevovaly také nejrůznější nápisy, vztahující se k životu a tvorbě tohoto hudebníka: písňové texty, kresby, osobní vyznání a protestní nápisy, reagující na pravidelné přetírání zdi. V den úmrtí zakladatele skupiny The Beatles se zde konala malá setkání, jež od roku 1984 přerostla pod vlivem policejních zásahů v protirežimní vystoupení, na nichž se podepisovaly petice s požadavky na zavedení náhradní civilní služby, odchod Sovětské armády z Československa, propuštění politických vězňů a odstranění jaderných zbraní z československého území. Byla to od konce šedesátých let minulého století největší protestní shromáždění, jež předznamenala pouliční demonstrace v posledním období komunistického režimu. Mezi jejich významné aktéry a spoluzakladatele některých opozičních skupin, sdružujících na konci osmdesátých let především mládež (Nezávislé mírové sdružení — Iniciativa za demilitarizaci společnosti a Mírový klub Johna Lenona), patřili právě účastníci setkání na výročí smrti Johna Lenona.

O závažnosti těchto historických událostí svědčí skutečnost, že v druhé polovině osmdesátých let připravilo vedení krajské správy SNB rozsáhlá represivní opatření za účasti několika set příslušníků VB a StB a že o jejich průběhu jednalo tehdejší předsednictvo Ústředního výboru Komunistické strany Československa. Organizaci výročního shromáždění převzal v roce 1988 na pokyn ministerstva vnitra Městský výbor Socialistického svazu mládeže v Praze. Průběh

jednotlivých výročních shromáždění umožňuje vzhledem k jejich kontinuitě postihnout proměny tehdejší společnosti, postoje mocenského vedení k alternativním aktivitám a přiblížit životní styl části mladé generace, důvody její postupné radikalizace a příklonu k opozičnímu hnutí.

Významnou roli sehrála Lennonova zeď i po roce 1989. Připomínání památky Johna Lennona nezůstalo jen aktivitou přívrženců subkultur a marginálních skupin, ale odráželo i dobové spory o povahu společnosti, její minulost a budoucnost. Lennonova zeď na Kampě se také stala významnou turistickou atrakcí, komerčním artiklem a dokonce i inspirací pro protestní hnutí na druhé straně zeměkoule.

Jako základ předkládané publikace posloužily texty připravené pro vydání knihy *Lennonova zeď v Praze: neformální shromáždění mládeže na Kampě 1980—1989*¹ v roce 2003. Tehdejší, dnes již rozebraná publikace, se zaměřovala především na dokumentaci a analýzu spontánních aktivit mládeže v osmdesátých letech minulého století a reakcí tehdejších oficiálních struktur. Popsány byly z několika odlišných rovin: zejména v historické studii, založené na původním heuristickém výzkumu a souboru řízených rozhovorů s dvanácti pravidelnými účastníky shromáždění, jež vznikly na základě uplatnění metod kulturní antropologie a orální historie. Historická studie Petra Blažka a antropologická studie Filipa Pospíšila byly doplněny edicí archivních (převážně původně písemných) dokumentů samizdatové i režimní provenience. Součástí původní publikace byla také obrazová příloha, soubory dobových fotografií Romana Laubeho, Karla Cudlína, Lubomíra Kotka, Jiřího Volka a dalších autorů a CD s přepisem zvukové nahrávky policejních relací z roku 1985, pořízené ilegálně redakcí samizdatového undergroundového časopisu *Vokno*, a záznamem veřejného projevu signatáře Charty 77 Otakara Veverky na výročním shromáždění na Kampě v roce 1987 (nahrávku pořídil Jiří Gruntorád).

Původní texty byly pro vydání této knihy doplněny o nové poznatky, dodatečně nalezené dokumenty a nově pořízené rozhovory. Historický záběr Filip Pospíšil ve své studii rozšířil o různé aspekty vývoje Lennonovy zdi v Praze po roce 1989. Dokumentační a obra-

¹ BLAŽEK, Petr — LAUBE, Roman — POSPÍŠIL, Filip: *Lennonova zeď v Praze: Neformální shromáždění mládeže na Kampě 1980—1989*. ÚSD AV ČR, Praha 2003.

úvodem

zovou přílohu pro tuto knihu připravili Petr Blažek a Roman Laube, autor samizdatových zpráv o shromážděních na Velkopřevorském náměstí a v jeho okolí.² Petr Blažek v dokumentech z provenience ministerstva vnitra doplnil jména osob, která byla v prvním vydání knihy o Lennonově zdi anonymizována pracovníky Archivu ministerstva vnitra. Poprvé jsou v této knize také publikována jména osob perlustrovaných příslušníky SNB během vzpomínkových setkání na Kampě a jejím okolí v letech 1986—1988.³

² Přetištěny byly společně s dalšími soudobými zprávami Jiřího Wolfa, Pavla Kapustíka a Hynka Zykunda v publikaci vydané v anonymní podobě Mírovým klubem Johna Lennona. Srov. *John Ono Lennon. 2. díl. Konec a zmrtvýchvstání*. MKJL, Praha — Pelhřimov 1990.

³ Tuto změnu umožnil nový archivní zákon, platný od roku 2005, na jehož základě byly tyto dokumenty nově zpřístupněny.